

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ЗЛИНСАТ, СПОЛ С.Р.О срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба no. 57785/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

15 юни 2006

ОКОНЧАТЕЛНО

15/09/2006

Решението става окончателно при обстоятелствата по Член 44 § 2 на Конвенцията. Може да е предмет на редакторска преработка.

По делото Злинсат, спол. С.р.о. срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), на заседание в състав:

Г-н П. ЛОРЕНЦЕН, *Председател*,

г-жа С. БОТУШАРОВА,

г-н К. ЮНГВИРТ,

г-н В. БУТКЕВИЧ,

г-жа М. ЦАЦА-НИКОЛОВСКА,

г-н Р. МАРУСТ,

г-жа Р. ЯЕГЕР, *съдии*,

и г-жа К. УЕСТЕРДИК, *Секретар на отделението*,

След като се оттегли на заседание на 22 май 2006,

предоставя следното решение, постановено на горепосочената дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (по. 57785/00) срещу Република България, заведена в Съда на основание Член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (“Конвенцията”) от Злинсат, спол. С.р.о.- компания с ограничена отговорност, учредена според чешкото право, със седалище във Фришак, Долни Вес, Република Чехия (“фирма-жалбоподател”), на 14 декември 1999.

2. Фирмата-жалбоподател е представлявана от г-ца Д. Горбунова, адвокат, практикуващ в София, България. Българското правителство (“Ответното правителство”) е представлявано от агента си – г-ца М. Коцева от Министерство на правосъдието.

3. На 1 декември 2004 Съдът реши да информира Ответното правителство за жалбата. Той също така, предаде копие от нея на Чешкото правителство, с оглед на това, че фирмата-жалбоподател е учредена в Република Чехия (Член 36 § 1 от Конвенцията и Правило 44 § 1 (а) от Правилника на Съда). Според разпоредбите на Член 29 § 3 от Конвенцията, Съдът реши да разгледа жалбата едновременно по допустимост и по същество.

4. Страните представиха писмени възражения. В допълнение, бяха получени коментарите на третата страна – Чешкото правителство (“Правителство – трета страна”), което упражни правото си да участва (Член 36 § 1 от Конвенцията и Правило 44 § 1 (b) от Правилника на Съда). Ответното правителство, а не фирмата-жалбоподател, предоставиха отговор на тези коментари (Правило 44 § 5).

5. На 1 април 2006 делото е определено за разглеждане от новоконституираното Пето отделение (Правило 25 § 5 и Правило 52 § 1).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО

6. През септември 1995 Софийски общински съвет решава да приватизира хотел, собственост на Софийска община и разположен в Горна Баня, София. През юли 1996 Софийската общинска агенция по приватизацията открива процедура за приватизация на хотела чрез преговори с потенциални купувачи. При закриването на процедурата само една компания е представила оферта за приватизация. На 8 май 1997 тази компания прехвърля правата си по приватизационната процедура на фирмата-жалбоподател.

7. На 10 май 1997 фирмата-жалбоподател подписва приватизационен договор със Софийски общински съвет по силата, на който тя купува хотела. Тя се съгласява да плати 425,000 долара на САЩ (USD) и също така се съгласява да направи инвестиции на стойност USD 1,500,000 през следващите пет години. Фирмата жалбоподател поема и ангажимента да открие четирдесет и пет нови работни места. Член 8(7) от договора предвижда фирмата-жалбоподател да няма право да продава хотела в продължение на пет години без изричното съгласие на Софийски общински съвет. Член 10 от договора, обаче, предвижда, че фирмата –жалбоподател може да прехвърли хотела като непарично заплащане за дялове в компания с ограничена отговорност, ако държи поне 67% от дяловете в такава компания.

8. В решение от 7 юли 1997 Софийска градска прокуратура, действайки по информация от статия в седмичника Капитал, публикувана в броя му от 25 май 1997, и на основание оплаквания от служители и наематели на хотелските помещения, разпорежда прекратяване на изпълнението на приватизационния договор. Тя се позовава на Член 185 § 1 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 (“НПК”) и на Член 119(1)(6) от Закона за съдебната власт от 1994 (виж параграфи 37 и 38 по-долу), и се обосновава, че приватизационната процедура е опорочена поради нарушение на параграф 8 от преходните и заключителни разпоредби на Закона преобразуване и приватизация на държавните и общински предприятия от 1992 (виж параграф 44 по-долу). Също така има индикации, че определени заинтересовани страни не са били правилно информирани за условията на

приватизацията. Последната оценка на хотела преди приватизацията е била извършена при обстоятелства, които подлагат на съмнение обективността на ангажираните служители. Тези факти биха могли да бъдат изяснени само чрез наказателно разследване. Органите на прокуратурата също е трябвало да упражняят правомощията си по Член 27 § 1 от Гражданско-процесуалния кодекс от 1952 („ГПК“) (виж парграф 40 по-долу). При тези обстоятелства, изпълнението на задълженията по приватизационния договор биха нарушили обществения ред, биха довели до извършване на престъпления от длъжностни лица и до икономически престъпления и биха причинили значителна вреда.

9. Постановлението е връчено на председателя на Софийски общински съвет и на Софийската агенция по приватизацията, но не и на фирмата-жалбоподател.

10. Кметът на София обжалва постановлението пред Главна прокуратура, като се аргументира, че приватизационния договор може да бъде отменен единствено от съд. В решение от 25 юли 1997 Главна прокуратура отхвърля жалбата, като се аргументира, че по-нисшата прокуратура правилно е констатирала, че тази мярка, състояща се от прекратяване на изпълнението на договора, трябва да бъде предприета, за да се предотврати бъдещо извършване на престъпления и че трябва да се иска анулиране на договора от съд.

11. Кметът на София отново обжалва пред Главния прокурор. В решение от 28 август 1997 Главният прокурор отхвърля жалбата, като изцяло подкрепя обосновката на по-нисшата прокуратура и отбелязва, че по въпроса е образувано наказателно разследване.

12. На фирмата-жалбоподател не са връчени копия от горните решения и тя очевидно не е била информирана за това развитие.

13. Междувременно, на 12 август 1997, Софийска община предава собствеността на хотела на фирмата-жалбоподател. На 18 август 1997 кметът на София разпорежда да се отстранят всички предишни наематели от сградата на хотела.

14. На неконкретизирана дата Софийска градска прокуратура очевидно открива наказателно разследване срещу служител на Софийска община или на общинската фирма, която преди това е била собственик на хотела. Обвиненията очевидно включват престъпление по служба.

15. В решение от 2 октомври 1997 Софийска градска прокуратура, позовавайки се на Член 185 § 1 от НПК и на Член 119(1)(6) от Закона за съдебната власт от 1994, нарежда на полицията да отстрани служителите на фирмата-жалбоподател, подизпълнителите и агентите от хотела, който да постави под опеката на държавна фирма. Тя също така нарежда на полицията да иземе всички счетоводни и други документи, свързани с постъпленията, получени от компанията след

като е придобила собствеността на хотела, и да информира служителите, че всеки опит да се възвърне собствеността върху хотела ще представлява престъпление по Член 323 § 2 от Наказателния кодекс от 1968 (виж параграф 45 по-долу). Тя се аргументира, че предприемайки тези мерки, независимо от факта, че е наредила прекратяване на изпълнението на приватизационния договор и е започнала производство на основание алинея 8 от преходните и заключителни разпоредби на Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия от 1992 и наказателно разледване, Софийска община е извършила тежко нарушение на Член 119(2) от Закона за съдебната власт от 1994 (виж параграфи 35 и 44 по-долу) и е накарнала важни обществени интереси и обществения ред.

16. Това решение е връчено на Софийска община, но не и на фирмата-жалбоподател. Фирмата научава за него на 6 октомври 1997, когато в хотела пристига полиция, отстранява служителите и агентите и от сградата и предупреждава управителя, че всеки опит да възвърне собственост на хотела ще представлява престъпление по Член 323 § 2 от Наказателния кодекс от 1968 (виж параграф 45 по-долу).

17. Софийска община обжалва решението пред Главна прокуратура, като се аргументира, че то е незаконосъобразно, тъй като фирмата-жалбоподател е пълноправен собственик на хотела и няма правно основание за нейната евикция. В решение от 27 ноември 1997 Главна прокуратура отхвърля жалбата. Тя постановява, че изпълнението на приватизационния договор е прекратено и че Софийска градска прокуратура е започнала производство, целящо анулиране на договора. Правна основа на обжалваното решение са Член 185 § 1 от НПК и член 119(1)(6) от Закона за съдебната власт от 1994. Фактът, че е започнало гражданско производство и че е открито наказателно производство показва, че е съществувала опасност от извършване на престъпление. Закоността на решението не се влияе от факта, че то не е връчено на фирмата-жалбоподател.

18. Междувременно, на 17 септември 1997, Софийска градска прокуратура, упражнявайки правомощията си по Член 27 § 1 от ГПК (виж параграф 40 по-долу), възбужда гражданско дело срещу Софийска община и фирмата-жалбоподател с цел анулиране на приватизационния договор. Тя се аргументира, че той е сключен при явно неблагоприятни условия по смисъла на алинея 8 от преходните и заключителни разпоредби от Закона за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия от 1992. Цената, заплатена за хотела е била под истинската му пазарна стойност. Неустойките, придвидени по договора при неизпълнение от страна на фирмата-жалбоподател на инвестиционните задължения са били незначителни. На фирмата-жалбоподател е било разрешено да предаде хотела като непарично разплащане за акции във фирма с ограничена отговорност,

въпреки забраната да продава хотела в продължение на 5 години. Договорът не предвижда анулиране в случай на неизпълнение. И накрая, изпълнението на договора е съмнително с оглед на факта, че първоначално преговорите са водени с друга фирма, а фирмата-жалбоподател се е намесила в процеса на по-късен етап.

19. На 9 декември 1997 Софийска община отправя молба за декларативно решение, в смисъл че постановленията на Софийска прокуратура са издадени без правно основание, били са *ultra vires* и като такива са нищожни и не водат до правни последици. В окончателно решение от 11 февруари 1998 Софийски градски съд отхвърля молбата като недопустима, постановявайки, че не е свързана с предмета на първоначалното дело, тъй като касае актове, които са с по-късна дата от изпълнението на договора и че не е била достатъчно точна, тъй като не посочва конкретно всички оспорвани постановления на Софийска градска прокуратура. Съдът също заявява, че няма юрисдикцията да се произнесе по законността на прокурорските постановления и действия в гражданското производство.

20. В решение от 3 април 1998 Софийски градски съд прекратява делото на Софийска градска прокуратура. Той постановява, *inter alia*, че цената, на която е продаден хотела не е неразумна. Той взема предвид не само кешовата сума, платена на Софийски общински съвет, но също и инвестициите, и ангажиментите по създаване на работни места. Съдът също заявява, че няма законова забрана за използване на приватизираното имущество като непарично заплащане на дялове. Не е имало пречка за страните по договора да се споразумеят, че фирмата-жалбоподател е свободна да направи това при определени условия. Доводите на Софийска градска прокуратура относно възможността за такава транзакция са несъществени, тъй като задачата на съда не е да прави предположения за бъдещи събития, а да вземе решение въз основа на конкретни факти. Съдът също констатира, че липсата на клаузи в договора за неговото анулиране не го правят явно неблагоприятен, тъй като при неизпълнение, той може да бъде прекратен по силата на закона. Неустойките за неизпълнение, предвидени по договор са били несъществени, тъй като Софийски общински съвет във всеки случай може да претендира за компенсация за фактически вреди по закон. Следователно, съдът не счита за доказано, че договорът е подписан при явно неизгодни условия.

21. Софийска градска прокуратура обжалва пред Софийски апелативен съд. Обжалването не е подкрепено от Софийска апелативна прокуратура, която се обосновава в допълнителна записка, че Софийски градски съд правилно се е освободил от делото.

22. В решение от 4 март 1999 Софийски апелативен съд потвърждава решението на Софийски градски съд с подобна обосновка.

23. Въпреки предишната си позиция Софийска апелативна прокуратура завежда протест по точки от закона пред Върховния касационен съд, очевидно, при изрични указания от Върховна касационна прокуратура (наследник на Главна прокуратура).

24. На 28 юни 1999 се провежда заседание, на което прокурор от Върховна касационна прокуратура поддържа протеста.

25. В окончателно решение от 30 юли 1999 Върховният касационен съд потвърждава решението на по-нисшия съд като изцяло подкрепя неговата обосновка.

26. Междувременно, докато производството пред Върховен касационен съд е висящо, на 17 май 1999 фирмата-жалбоподател обжалва пред Софийска апелативна прокуратура постановленията на Софийска градска прокуратура от 7 юли и 2 октомври 1997. Тя се обосновава, че те са били незаконосъобразни и че позоваването от Софийска градска прокуратура на Член 185 § 1 но НПК е било неуместно. Тя подава жалбата чрез Софийска градска прокуратура.

27. В писмо от 22 юни 1999 Софийска градска прокуратура информира фирмата-жалбоподател, че решенията вече са били обжалвани неуспешно пред Главна прокуратура и Главния прокурор и изпраща на фирмата-жалбоподател копия от последните решения. Тя отбелязва, че няма нови факти, оправдаващи отмяна или изменение на оспорваните постановления.

28. На 6 юли 1999 фирмата-жалбоподател завежда жалбата си направо пред Софийска апелативна прокуратура.

29. С решение от 9 юли 1999 Софийска апелативна прокуратура отхвърля жалбата. Тя се обосновава, че постановленията от 7 юли и 2 октомври 1997 вече са били обжалвани пред Главна прокуратура и Главния прокурор, които са отхвърлили обжалванията. Поради това тя няма компетенцията да ги разгледа.

30. На 24 август 1999 фирмата-жалбоподател се обръща към Софийска градска прокуратура с молба да отмени постановленията си от 7 юли и 2 октомври 1997. Тя се аргументира, че прекратяването на делото срещу нея с окончателно решение е нов факт, показващ, че приватизационният договор не е сключен при явно неизгодни условия и че с него не са накърнени никакви държавни или обществени интереси. Освен това, забраната да се използва хотела вече е продължила две години, без основание и в нарушение на правата и по Член 1 от Протокол No. 1 на мирно ползване на своите притежания.

31. В писмо от 14 септември 1999 Софийска градска прокуратура информира фирмата-жалбоподател, че не е необходимо да отменя постановлението от 2 октомври 1997 и че окончателното решение на Върховния касационен съд е задължително за страните по делото и те са длъжни да го спазят.

32. В писмо от 5 октомври 1999, копие от което и изпратено на фирмата-жалбоподател, Софийска градска прокуратура уведомява полицията, че след решението на Върховния касационен съд, постановленията от 7 юли и 2 октомври 1997 вече не са в сила..

II. РЕЛЕВАНТНО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Прокуратурата

1. *Общ преглед*

33. Прокуратурата („прокуратурата“) е част от съдебната власт (Член 117 § 2 от Конституцията от 1991). Нейната структура е огледално отражение на тази на съдилищата (Член 126 § 1 от Конституцията от 1991). Прокурорите се назначават, повишават, понижават по един и същ начин като съдиите и имат същия срок на служба и имунитети (Членове 129, 131, и 132 § 1 от Конституцията от 1991). Задачата на Прокуратурата е да гарантира прилагането на закона (i) като преследва лица, за които се твърди, че са извършили престъпления от общ характер, (ii) упражнява надзор при провеждането на наказателни и други принудителни мерки, (iii) предприема действия за отмяна на незаконасъобразни решения и актове, и (iv) участва, в предвидените със закон случаи, , в граждански и административни дела (Член 127 от Конституцията 1991).

34. Член 112 от Закона за съдебната власт от 1994 предвижда, че Прокуратурата е единна и централизирана, че всеки прокурор е подчинен на съответния по-горестоящ по длъжност, а всички - на Главния прокурор (последното е предвидено и в Член 126 § 2 на Конституцията от 1991). Главният прокурор издава инструкции и дава указания относно дейността на Прокуратурата (Член 111(3) и 114 от Закона за съдебната власт от 1994). Главният прокурор контролира работата на всички прокурори, а прокурорите от апелативните и районни прокуратури и контролират работата на прокурорите в непосредствено по-ниските по степен прокуратури (Член 115(1) и (2) от Закона за съдебната власт от 1994). По-горестоящите прокурори могат да извършват всички действия, които са в компетенцията на подчинените им прокурори. Те могат да спрат или отменят техни разпореждания в определените от закона случаи (Член 116(2) от Закона за съдебната власт от 1994). Писмените разпореждания на по-горестоящите прокурори са задължителни за подчинените им прокурори (Член 116(3) от Закона за съдебната власт от 1994).

35. Разпорежданията на прокурорите, издадени в рамките на тяхната компетенция и в съответствие със закона, са задължителни за длъжностните лица и гражданите (Член 119(2) от Закона за съдебната

власт 1994). Прокурорите могат да дават разпореждания на полицията (Член 119(4) от Закона за съдебната власт от 1994).

36. Прокурорите не носят гражданска отговорност за вреда, която са нанесли при изпълнение на задълженията си, освен ако извършеното е умишлено престъпление от общ характер (Член 132 § 1 от Конституцията от 1991 и раздел 134(1) от Закона за съдебната власт от 1994).

2. Правомощия на прокуратурата да предприема мерки за предотвратяване на извършването на престъпления от общ характер

37. Член 185 § 1 от НПК, отменен през 2003) предвиждаше, че “ [органите на наказателното разследване] са длъжани да предприемат необходимите мерки, за да предотвратят престъпление от общ характер, за което има основания да се вярва, че ще бъде извършено. [Тези мерки може да включват] временна конфискация на средства, които могат да се използват за извършване на престъплението”. Новият Наказателно-процесуален кодекс от 2005, който влезе в сила на 29 април 2006 и замени НПК, не съдържа разпоредба като тази в бившия Член 185 § 1 от НПК.

38. Член 119(1)(6) от Закона за съдебната власт от 1994 предвижда, че при изпълняване на служебните си задължения прокурорите могат “да вземат всички предвидени от закона мерки при наличие на данни, че може да се извърши престъпление от общ характер или друго закононарушение”. Текстът на Член 119(1)(6) от Закона за съдебната власт от 1994 е сходен с този на Член 7(1) на отменения Закон за прокуратурата от 1980, който предвижда, че в случай, че тя или той “разполага с данни, че може да се извърши престъпление от общ характер или друго закононарушение, прокурорът издава предупреждение и предприема всички разрешени от закона мерки за предотвратяването му”.

39. Няма докладвана съдебна практика за точното импортиране на тези текстове. При посещението в България през 2002 Комисията за превенция на мъченията беше информирана, при посещение в психиатрична клиника, че прокурорите се позовават на Член 185 § 1 от НПК, за да разпоредят затварянето на лица там (CPT/Inf (2004) 21, р. 53, § 150 *in limine* и бележки под линия 12).

3. Правомощия на прокуратурата да възбуди гражданско производство, за да защити обществен интерес

40. Член 27 § 1 на ГПК, в редакцията му към процесното време, предвижда, че прокурорите могат, *inter alia*, да започнат гражданско дело в интерес на друго физическо или юридическо лице, когато

намерят, че това се налага в защита на държавен или обществен интерес.

4. Съдебен контрол на прокурорската дейност

41. Съгласно Член 117 от Закона за съдебната власт от 1994, прокурорите са независими от съда при изпълнение на своите задължения. Член 116(1) от същия закон предвижда: “Прокуратурата е юридическо лице на всички актове и действия на прокурора могат да бъдат обжалвани пред непосредствено по-горестоящата прокуратура, освен ако подлежат на съдебен контрол”, какъвто е случаят по отношение на някои от техните постановления, направени по време на наказателното производство (например по Член 153a § 3, 237 § 3 и 239 § 7 от НПК).

42. Член 181 § 1 от НПК предвижда, че постановленията на прокурор подлежат на обжалване пред по-горестоящ прокурор. Жалбата може да бъде подадена или през прокурора, чието решение се обжалва, или направо при по-горестоящия прокурор. В първия случай, жалбата трябва да бъде предадено незабавно на компетентния прокурор, заедно с писмено становище на по-нисшия прокурор (Член 182 от НПК). Завеждането на жалбата не спира изпълнението на обжалваното постановление, освен ако компетентният прокурор не постанови друго. По-горестоящият прокурор е длъжен да се произнесе по жалбата в тридневен срок от получаването и (Член 183 от НПК).

43. Върховният административен съд е постановил, че прокурорските постановления като цяло не подлежат на съдебен контрол, защото те не са административни решения, тъй като Прокуратурата е част от съдебната система, нейната задача е да защитава законността, тя е централизирана структура и всички прокурорски постановления могат да се обжалват пред по-горестоящи прокурори. За разлика от решенията на административните власти, които подлежат на съдебен преглед, освен ако не е предвидено друго по закон, постановленията на прокурорите могат да бъдат разглеждани детайлно от съдилищата само в случаите, изрично предвидени в закона, а случаят не е такъв по отношение на постановленията, взети на основание на Член 119 от Закона за съдебната власт от 1994 (опр. № 10697 от 25 ноември 2003 г. по адм. д. 4844/2003 г., ВАС, пето отделение; опр. № 3815 от 27 април 2005 г. по адм. д. № 3033/2005 г., ВАС, петчленен състав; опр. № 5065 от 2 юни 2005 г. по адм. д. № 11114/ 2004 г., ВАС, петчленен състав).

В. Закон за преобразуване и приватизация на държавни и общински предприятия от 1992

44. Алинея 8 от преходните и заключителни разпоредби на този закон, сега заменен от ново законодателство, предвиждала анулиране на всички договори за освобождаване от държавна или общинска собственост, подписани при явно незигодни условия.

С. Релевантни разпоредби от Наказателния кодекс от 1968

45. Съгласно Член 323 § 2 от Наказателния кодекс от 1968, престъпление е, ако лице влезе във владение на недвижимо имущество, от което е отстранено законообразно.

Д. Граждански средства за защита срещу незаконосъбразни действия на държавата

1. Закон за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани от 1988

46. Основният закон в тази област е Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани от 1988. Неговият член 1, в редакцията му до 31 декември 2005, предвижда, както следва:

“1. Държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от незаконосъбразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

2. Компенсация за вреди, произтекли от незаконосъбразните актове по [алинея 1] може да се търсят след обявяване за невалиден на съответния акт [в предшестващо производство]. Ако вредата е произтекла от административен акт, който е нищожен и недействителен, или от бездействие, което е незаконосъбразно, нищожността на решението или незаконосъбразността на бездействието се констатира от съд който има компетенцията по иска за обезщетение.”

47. С допълнението на Член 1, влязло в сила от 1 януари 2006, вече е изрично предвидено, че юридическите лица също могат да претендират за обезщетение по Закона. Преди това съдилищата тълкуваха тази разпоредба, като разрешаваща само физически лица да претендират за обезщетение (реш. № 1307 от 21 октомври 2003 г. по гр.д. № 2136/2002 г., ВКС, пето г.о.; тълк. реш. № 3 от 22 април 2005 г. по гр.д. № 3/2004 г., ОСГК на ВКС).

2. Закон за задълженията и договорите от 1951

48. Общите правила на правото за непозволени увреждания са изложени в членове 45 до 54 от Закона за задълженията и договорите

от 1951. Член 45(1) предвижда, че всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму. Член 49 предвижда: лице, което е възложило на друго лице някаква работа, отговаря за вредите, причинени от него при или по повод изпълнението на тази работа.

49. Юридическите лица не носят отговорност по Член 45(1) от Закона, тъй като не могат да действат с *mens rea*. Обаче, те могат да бъдат отговорни по делегация за неизправното поведение на лицата, наети от тях (пост. № 7 от 30 декември 1959 г., Пленум на ВС).

50. Една от предпоставките за отговорността за непозволено увреждане на основание Член 45 до 50 на Закона е неправомерността на оспорваното поведение (реш. № 567 от 24 ноември 1997 г. по гр.д. № 775/1996 г., ВС, петчленен състав).

ПРАВОТО

I. ДОПУСТИМОСТ НА ЖАЛБАТА

A. Твърдяно неизчерпване на вътрешноправните средства за защита

51. Ответното правителство твърди, че фирмата-жалбоподател не е изчерпала наличните в българското право вътрешноправни средства за защита съгласно изискванията на Член 35 § 1 от Конвенцията. Въпреки че като юридическо лице тя не може да се потърси обезщетение по Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани от 1988, тя би могала да предяви претенция на основание на Член 45 от Закона за задълженията и договорите от 1951. След като всички три съдебни нива са се произнесли в нейна полза и са прекратили делото, повдигнато от Софийска градска прокуратура и са я признали за законен собственик на хотела, тя би могла да претендира обезщетение за това, че не е могла да управлява и ползва имуществото докато прокурорските постановления са били в сила..

52. Фирмата-жалбоподател твърди, че би могла да се възползва от средството, предложено от Правителството единствено, ако прокурорските постановления са били анулирани. Обаче, те не са били анулирани на основание обжалванията пред по-горестоящите прокурори, нито е имало възможност те да се отменят от съд, както става видно от обосновката на Софийски градски съд в решението от 11 февруари 1998.

53. Правителството- трета страна твърди, че тъй като не е било запознато с точната формулировка на правните разпоредби, на които се позовава ответното правителство, то е предполагало, че те касаят

връзките между частни страни. Поради това не е било ясно дали те представляват достатъчно основание, за да се държи държавата ответна за прокурорското действие. Нито изглежда, че фирмата-жалбоподател, при тези обстоятелствата, би могла да съди Софийска община за нарушение на договора.

54. В началото Съдът отбелязва, че ответното правителство признава, че средствата за обезщетение по Член 1 от Закона за отговорността на държавата за вреди, причинени на граждани от 1988 не е бил достъпен за фирмата- жалбоподател през процесното време, защото тя е юридическо лице, защото производството по този закон е можело, до 1 януари 2006, да се повдига единствено от физически лица (виж горните параграфи 46 и 47).

55. По отношение на средството за защита, което е посочило Правителството- право за непозволено увреждане по Член 45(1) от Закона за задълженията и договорите от 1951 (виж горния параграф 48), Съдът отбелязва, че според българското право, правнарушителят по тази разпоредба може да бъде само физическо лице, а не юридическо (виж горния параграф 49). Следователно, фирмата-жалбоподател не би могла успешно да повдигне производство срещу държавата или Софийска градска прокуратура на основание на тази разпоредба. Даже да предположим, че фирмата-жалбоподател би могла да съди прокурорите, които са издали въпросните постановления в тяхното лично качество, което е доста съмнително (виж параграф 36 по-горе), според практиката на Съда съденето на частно лице не може да се счита за средство за защита по отношение на акт от страна на държавата (виж *Pine Valley Developments Ltd and Others v. Ireland*, решение от 29 ноември 1991, серия A no. 222, р. 22, § 48; и *Iatridis v. Greece* [GC], no. 31107/96, § 47 *in fine*, ЕСПЧ 1999-II).

56. Дотолкова доколкото ответното Правителство може да твърди, че фирмата-жалбоподател би могла да подаде жалба по Член 49 от Закона за задълженията и договорите от 1951, който третира неясната отговорност за поведението на друг, Съдът отбелязва, че очевидно една от предпоставките за успешно производство по такъв иск, според българското право, е констатиране на незаконосъобразността на поведението, причиняващо вреда (виж параграф 50 по-долу). Обаче, нищо не предполага, че разглежданите прокурорски постановления са в противоречие с българското право. Те са били потвърдени от по-горестоящи прокурори, а от друга страна, съдилищата са отказали да разгледат тяхната законосъобразност в гражданско дело, като такова за непозволено увреждане, както става ясно от обосновката на решението на Софийски градски съд от 11 февруари 1998 (виж горните параграфи 10, 11, 17 и 19). Следователно, изглежда, че никакъв иск не би имал изгледи за успех. Освен това, Съдът отбелязва, че ответното Правителство не се позовава на решенията на вътрешните съдилища

или доктринни становища в подкрепа на твърдението му, че такъв иск би могъл да осигури ефикасно средство за защита при тези обстоятелства, като се има предвид, че едно Правителство, претендиращо за неизчерпване, е длъжно да убеди Съда, че посоченото от него средство е било ефикасно и достъпно на теория и на практика в релевантното време (виж при власите напоследък, *Sejdovic v. Italy* [GC], no. 56581/00, § 46, ЕСПЧ 2006-...).

57. Следователно възражението на ответното Правителство трябва да отпадне.

В. Твърдяна загуба на положението на жертва на фирмата-жалбоподател

58. Ответното Правителство твърди, че жалбата пред Съда е спорна, тъй като фирмата-жалбоподател е спечелила делото, заведено срещу нея от Софийска градска прокуратура.

59. Фирмата-жалбоподател твърди, че жалбата и е свързана с факта, че не е имало възможност за съдебен преглед по отношение на прокурорските постановления, накърнили правата и на собственост и че тя не е могла да ползва и да управлява хотела, нито да получи компенсация за това вмешателство. Решенията на националите съдилища по делото, заведено от Софийска градска прокуратура, не засягат тези проблеми, тъй като те не са били предмет на делото.

60. Правителството- трета страна не коментира този въпрос.

61. Съдът счита, че твърдението на ответното Правителство, че фирмата –жалбоподател е загубила положението си на жертва по Член 34 на Конвенцията поради благополучния изход на гражданското производство срещу нея, трябва да се приеме като факт. Той отбелязва, обаче, че оплакването на основание Член 1 от Протокол No. 1 е свързано с прокурорските постановления, които са накърнили правата и на собственост. Тези постановления не са били част от разглеждания въпрос в гражданското производство срещу фирмата, тъй като Софийски градски съд е отказал да приеме иска за тяхното обявяване за незаконосъобразни (виж парграф 19 по-горе). Вярно е, че прекратяването на действието на прокурорските постановления следващо, и вероятно в резултат от, приключването на това производство, са прекратили вмешателството в собствеността на фирмата. Обаче, това не елиминира невъзможността за ползване и управляване на хотела за период от над две години (виж, *mutatis mutandis*, *Potop v. Romania*, no. 35882/97, § 37, 25 ноември 2003). Освен това, оплакванията на фирмата засягат не само вмешателството в собствеността и, но също и твърдяната невъзможност, в нарушение на Член 6 § 1 от Конвенцията, да получи съдебен преглед на прокурорските постановления, довели до това вмешателство (виж,

mutatis mutandis, Brumărescu v. Romania [GC], no. 28342/95, § 50, ЕСПЧ 1999-VII). Следователно, благоприятният изход от производството за анулиране на приватизационния договор не изглежда да е осигурил компенсация по отношение на твърдените в настоящото дело нарушения.

62. Също така следва да се отбележи, че властите в нито едни момент не признават, нито изрично, нито по същество, твърдените нарушения.

63. Поради това, и второто възражение на ответното Правителство следва да се отхвърли.

С. Решение на Съда за допустимост

64. Съдът отбелязва, че жалбата не е явно неоснователна по смисъла на Член 35 § 3 от Конвенцията. Той също отбелязва, както беше контсатринано по-горе, че не е недопустима на други основания. Следователно, трябва да се обяви за допустима.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

65. Фирмата-жалбоподател се оплаква на основание Член 6 § 1 от Конвенцията, че прокурорските постановления, накърняващи правото и на ползване на имуществото, не са могли да бъдат преразгледани от съд.

66. Член 6 § 1 гласи като релевантно:

“Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения или основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона.”

А. Твърдения на страните

67. Ответното Правителство поддържа становището, че прокурорските постановления са подлежали на обжалване пред по-горестоящи прокурори. Те също са могли да бъдат преразгледани от съд, когато наказателното производство е достигнало съдебна фаза, като се има предвид, че не е съществувала възможност за техния съдебен преглед преди това. От друга страна, след като веднъж националните съдилища са прекратили делото, заведено от Софийска градска прокуратура с окончателно решение, всички предходни прокурорски постановления прекратяват действието си. По този начин, исканията на фирмата-жалбоподател за изрична отмяна на тези постановления от издалите ги власти се обезсмислят. Въпросните

постановления са били обезсилени чрез гражданско производство, което е гарантирало изисквания достъп до съд.

68. Фирмата-жалбоподател оспорва твърдението на ответното Правителство, че прокурорските решения са подлежали на преглед от съд. Такъв е случаят само по отношение на наказателното, а не на гражданското производство като разглежданото в това дело, както е станало видно от отказа на Софийски градски съд да приеме молбата на Софийска община за декларативно решение. Решенията на съдилищата по гражданското производство срещу фирмата не разглеждат законосъобразността на прокурорските постановления и, всъщност, не ги отменят.

69. Правителството-трета страна представя становището, че очевидно не е съществувала възможност за съдебен преглед на прокурорските постановления, тъй като те е можело да се обжалват само йерархически, пред по-горестоящи прокурори. Според него, твърдяното индиректно влияние на решенията на съдилищата, предоставени в производството за анулиране на приватизационния договор, е било недостатъчно.

В. Преценка на Съда

1. Приложимост

70. Първият въпрос, по който следва да се вземе решение е приложимостта на Член 6 § 1.

(а) Обвинение в извършване на углавно престъпление

71. Съдът отбелязва, че мерките предприети от Софийска градска прокуратура не включват констатирането на вина, а по-скоро имат за цел, както е видно от формулировката на разпоредбите, на които са основани и дадените обосновки, да предотвратят бъдещо извършване на престъпления и да гарантират обществен интерес в приватизационния процес (виж параграфи 8, 15, 37 и 38 по-горе). Следователно, те не са били равни на наказателна санкция (виж, *mutatis mutandis*, *Arcuri and Others v. Italy* (dec.), no. 52024/99, ЕСПЧ 2001-VII, с други препратки). Освен това, от материалите по делото не изглежда срещу служителите на фирмата-жалбоподател или друга трета страна да са повдигнати релевантни наказателни обвинения. Даже да предположим, обаче, че случаят е такъв, това не води до прилагане на Член 6 § 1 в частта му, третираща наказателните обвинения, по отношение на фирмата-жалбоподател (виж *AGOSI v. the United Kingdom*, решение от 24 октомври 1986, серия A no. 108, р. 22, § 65 *in fine*).

(b) Граждански права и задължения

72. Остава да се установи дали мерките, предприети от Софийска градска прокуратура срещу фирмата-жалбоподател, касаят нейните граждански права и задължения по смисъла на Член 6 § 1 (виж, *mutatis mutandis*, *Allan Jacobsson v. Sweden (no. 1)*, решение от 25 октомври 1989, серия А no. 163, pp. 19-21, §§ 66-74). По този въпрос Съдът отбелязва, че разпореденото прекратяване на изпълнението на приватизационния договор и евикцията на фирмата-жалбоподател от хотела имат ясно и решително влияние върху нейната способност да ползва и да работи с него, което без съмнение е упражняване на гражданско право (виж, *mutatis mutandis*, *Fredin v. Sweden (no. 1)*, решение от 18 февруари 1991, серия А no. 192, р. 20, § 63). Съдът също констатира, че е съществувал фактически спор, в частност, относно законсъобразността на постановленията на Софийска градска прокуратура: пред по – висшите нива на Прокуратурата, фирмата-жалбоподател, а също и Софийска община, претендират, че тези постановления не са в съответствие с релевантните правни разпоредби (виж горните параграфи 10, 11, 26 и 28; виж също *Skärby v. Sweden*, решение от 28 юни 1990, серия А no. 180-B, р. 37, § 28 *in fine*). Изходът от този спор, който бил решен единствено от различните нива на Прокуратурата, е от пряко решаващо значение за упражняване на правото на фирмата на ползване и управление на хотела. Следователно, Член 6 § 1 е приложим в неговата гражданска част.

2. Съответствие

73. Съгласно Член 6 § 1 необходимо е, при определяне на гражданските права и задължения, решенията, вземани от власти, които сами не изпълняват неговите изисквания, да подлежат на последващ контрол от съдебен орган, имащ пълната юрисдикция (виж при другите власти, *Fischer v. Austria*, решение от 26 април 1995, серия А no. 312, р. 17, § 28; и *Credit and Industrial Bank v. the Czech Republic*, no. 29010/95, § 68, ЕСПЧ 2003-XI (извадки)).

74. Поради това, първият въпрос, който трябва да бъде решен от Съда е дали различните ангажирани прокуратури, при тези обстоятелства, могат да се считат съдилища, отговарящи на изискванията на Член 6 § 1. Тази преценка следва да се направи без да се отчита ролята им в наказателното производство, където е ясно, че не са такива, тъй като множеството правомощията само по себе си не може да изключи една институция от това да е съд по отношение на някои от тях. (виж *H. v. Belgium*, решение от 30 ноември 1987, серия А no. 127-B, р. 35, § 50).

75. Съдът, по смисъла на Член 6 § 1, се характеризира, в основния смисъл на термина, с правораздаваща функция, което означава

решаване на въпросите в неговата компетенция въз основа на правилата на правото и след производство, проведено по предвидения начин (ibid., р. 34, § 50). Той също трябва да отговаря на ред изисквания- независимост, в частност, изпълнителна, безпристрастност, продължителност на заемане на поста от неговите членове, и гаранциите, дадени по процедурата му- някои, от които се появяват в текста на Член 6 § 1 (виж, при властите напоследък, *Mihailov v. Bulgaria*, no. 52367/99, § 37, 21 юли 2005, с препратки).

76. Съдът отбелязва, че Прокуратурата е независима от изпълнителната власт и че прокурорите имат същия срок за заемане на служба и имунитети като съдиите (виж параграф 33 по-горе). Обаче, това не може да се възприема като диспозитив, тъй като независим и безпристрастен съд по смисъла на Член 6 § 1 налага и други съществени характеристики, такива като гаранции за съдебната процедура (виж *Bentham v. the Netherlands*, решение от 23 октомври 1985, серия А no. 97, р. 18, § 43 *in limine*) – които тук липсват. Най-напред, в тази връзка трябва да се отбележи, че Софийска градска прокуратура е направила спорните постановления по свое усмотрение, докато един съд, обикновено, става компетентен да разглежда въпроса, ако по този въпрос към него се обърне друго физическо или юридическо лице. Освен това, изглежда, че изготвянето на постановления не трябва да е, и всъщност не е, съпроводено от някакво производство, включващо участието на заинтересованото лице т.е. фирмата-жалбоподател. Правото не дава разпоредби за провеждане на заседания, и не определя правила по такива въпроси, като допустимост на доказателства, или начина на провеждане на производството (виж горещитирания *H.*, р. 35, § 53). И накрая, от формулировката на релевантните законови разпоредби изглежда (виж горните параграфи 37 и 38), че Софийска градска прокуратура се е ползвала със значителна свобода при определяне какъв курс на действие да предприеме, което изглежда трудно съвместимо с представите за господство на закона и правната сигурност, присъщи за съдебното производство (виж *mutatis mutandis*, *Sovtransavto Holding v. Ukraine*, no. 48553/99, § 82, ЕСПЧ 2002-VII).

77. Вярно е, че тези постановления е можело да се обжалват пред по-висшите нива на Прокуратурата. Обаче, те са йерархически висшестоящи на Софийска градска прокуратура (виж горещитирания *mutatis mutandis*, *Bentham*, р. 18, § 43 *in fine*) и неделима част от същата централизирана система под управлението на Главния прокурор (виж параграф 34 по-горе; виж също, *mutatis mutandis*, *Vasilescu v. Romania*, решение от 22 май 1998, Доклади за окончателни и преходни решения 1998-III, pp. 1075-76, § 40; и, като пример за противното, горещитирания *H. v. Belgium*, р. 35, § 51). В тази връзка Съдът отбелязва, че той е констатирал, макар и в различен контекст, че

подобни жалби пред различни нива на Прокуратурата не са ефикасно средство по смисъла на Член 13 от Конвенцията, тъй като те са, *inter alia*, йерархични (виж *Djangozov v. Bulgaria*, no. 45950/99, § 56, 8 юли 2004; и *Osmanov and Yuseinov v. Bulgaria*, nos. 54178/00 и 59901/00, § 39, 23 септември 2004). Освен това, изглежда, че при апелативната процедура не присъстват надлежните порцедурни гаранции (виж параграф 42 по-горе; и *H. v. Belgium*, цитиран по-горе, пар. 35, § 53).

78. Съдът също отбелязва, че в решението си по делото *Assenov and Others v. Bulgaria* е констатирал, че българските прокурори не могат да се считат за лица, оправомощени от закона да изпълняват съдебни функции по смисъла на Член 5 § 3 от Конвенцията, тъй като те впоследствие участват в наказателното производство срещу лицето, чието задържане са потвърдили (виж *Assenov and Others v. Bulgaria*, решение от 28 октомври 1998, Доклади 1998-VIII, pp. 2298-99, §§ 144-50). Той счита, че подобна обосновка трябва да се приложи и в настоящото дело. Постановленията, разпореждащи прекратяване на приватизационния договор и евикция на фирмата-жалбоподател от хотела са направени от Софийска градска прокуратура по собствено усмотрение. Тогава, тя, при упражняване на правомощията си по Член 27 § 1 от ГПК, повдига гражданско производство срещу компанията, като иска анулиране на същия приватизационен договор (виж горните параграфи 8, 15 и 18). Следователно, тя трудно би могла да се приеме като достатъчно безпристраста за целите на Член 6 § 1 (виж *mutatis mutandis*, *Procola v. Luxembourg*, решение от 28 септември 1995, серия А no. 326, р. 16, § 45). Същото важи за по-висшите нива на Прокуратурата, които са потвърдили постановленията и, впоследствие, са действали срещу фирмата жалбоподател в производствата пред Софийски апелативен съд и Върховен касационен съд (виж горните параграфи 23 и 24). Простият факт, че прокурорите са действали като защитници на общественния интерес, не може да се счита за даващ им съдебен статут или статут на независими и безпристрастни страни (виж, *mutatis mutandis*, *Merit v. Ukraine*, no. 66561/01, § 63, 30 март 2004).

79. С оглед на гореизложетното, Съдът заключава, че при тези обстоятелства, различните ангажирани прокуратури не могат да се считат за независим и безпристрастен съд, осигуряващ гаранциите, изисквани от Член 6 § 1.

80. Следователно, за да се получи положение, изпълняващо тази разпоредба, прокурорските постановления трябва да подлежат на преглед от съдебен орган, притежаващ пълната юрисдикция. Обаче, Съдът отбелязва, че вътрешното право, както е видно от формулировката на релевантните разпоредби и от тяхното тълкуване от Върховния административен съд, изключва съдебен преглед на постановления на прокурори, направени при упражняване на техните

правомощия на основание разпоредбите, на които са се позовавали в процесния сручай (виж горните параграфи 41 и 43).

81. Дотолкова доколкото ответното Правителство поддържа становището, че е предоставена необходимата степен на внимателен съдебен преглед чрез гаржданското производство, повдигнато от Софийска градска прокуратура срещу фирмата-жалбоподател, Съдът отбелязва, че Софийски градски съд изрично е отказал да разгледа законосъобразността на прокурорските постановления в това производство (виж параграфи 19 по-горе). Това е било естествено, тъй като въпросът, който трябвало да се реши при него – дали приватизационният договор с фирмата-жалбоподател е сключен при явно неизгодни условия – е напълно различен от този за законосъобразността на оспорваните прокурорски постановления. Поради това, съдилищата не са разгледали този въпрос в обосновката си или в съществената страна на техните решения. Следователно, Съдът не може да приеме предложението на ответното Правителство, че това производство може да се счита за обжалване на постановленията на Софийска градска прокуратура (see, *mutatis mutandis*, *Werner v. Austria*, решение от 24 ноември 1997, Доклади 1997-VII, р. 2511, § 49). Вярно е, че след тяхното изпълнение, Софийска градска прокуратура най-накрая е заявила, че постановленията и вече не са в сила (виж горните параграфи 31 и 32). Обаче, това по никакъв начин не е пряк резултат от обвързващо решение на съдилищата по това производство.

82. Съдът също така не може да приеме твърдението на ответното Правителство, че е имало възможност за съдебен преглед под формата на обжалване срещу прокурорските постановления пред наказателен съд, ако и когато наказателното производство достигне съдебна фаза. Разглежданите постановления не са направени в контекста, а преди образуването на каквото и да е наказателно производство и ответното Правителство не е дало примери от практиката на националните съдилища, които да показват, че наистина подлежат на преглед в такова производство. Напротив, от юриспруденцията на Върховния административен съд изглежда, че само ограничен брой прокурорски постановления, направени след образуването на наказателно производство подлежат на преглед от съд, на основание на изричните разпоредби на НПК (виж горния параграф 43). Съществуването на твърдяно правно средство за защита трябва да е достатъчно сигурно, и ако не е такова, това ще доведе до липса на достъпност и ефикасност, изисквани за целите на Член 6 § 1 (виж *I.D. v. Bulgaria*, no. 43578/98, § 54, 28 април 2005; и *Capital Bank AD v. Bulgaria*, no. 49429/99, § 106, 24 ноември 2005).

83. Така Съдът констатира, че прокурорските постановления по разглежданото дело, които са били от решаващо значение за

ползването и притежаването на хотела от фирмата-жалбоподател, поне до края на гражданското производство срещу нея, не са подлежали на съдебен преглед, както се изисква от Член 6 § 1.

84. Окончателният въпрос, който трябва да се разреши е дали невъзможността да се търси съдебен преглед на тези постановления не е оправдана от гледна точка на присъщите ограничения на правото на достъп до съд, съдържащи се в Член 6 § 1 (виж горесцитирания *Capital Bank AD*, § 109). В тази връзка Съдът отбелязва, че ответното Правителство не изтъква никакви причини, оправдаващи липсата на достъп до съд. Обосновката, приложена от Върховния административен съд при отхвърлянето на молбите за преглед на прокурорските постановления като недопустими, е била ограничена до аргументи, свързани със статута на Прокуратурата (виж парграф 43 по-горе). Обаче, както Съдът констатира по-горе, Прокуратурата не може да се приеме като независим и безпристрастен съд по смисъла на Член 6 § 1. При тези обстоятелства Съдът не намира за основателни причините за изключване от съдебен преглед на тези постановления, накърняващи, както в този случай, гражданските права и задължения.

85. Следователно, налице е нарушение на Член 6 § 1 от Конвенцията.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

86. Според фирмата-жалбоподател, фактите, залегнали в основата на оплакването и на основание Член 6 § 1 от Конвенцията водят и до нарушение на Член 13 от същата, който предвижда:

“Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

87. Съдът не намира за необходимо да се произнесе по това твърдение, защото, когато е претендирано гражданско право, изискванията на Член 13 не са толкова строги като, и се припокриват с тези на Член 6 § 1 (виж *Allan Jacobsson (no. 1)*, р. 21, § 78; *Vasilescu*, р. 1076, § 43; и *Capital Bank AD*, § 121, всички цитарин по-горе).

IV. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 1 ОТ ПРОТОКОЛ No. 1

88. Фирмата-жалбоподател се оплаква, че разпоредното прекратяване на изпълнението на приватизационния договор и нейната евикция от хотела са били незаконосъобразни. Тя се позовава на Член 1 от Протокол No. 1 към Конвенцията, който предвижда:

“Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби..”

A. Твърдения на страните

89. Ответното Правителство твърди че фирмата-жалбоподател не е лишена от притежанието на хотела, който вече е придобила по силата на приватизационен договор, а само не е била допускана да ползва и управлява хотела през ограничен период от време. След приключването на гражданското производство срещу нея, тя е получила свободен достъп до хотела.

90. Според ответното Правителство законовите разпоредби, които са послужили за основа на оспорваните прокурорски постановления са били достатъчно ясни и предвидими и са изключвали каквото и да е произволно действие. Освен това, целта на постановленията е била законна и използваните средства за постигането и са били пропорционални. Спорните законови разпоредби определят основни правила. Те оправомощават Прокуратурата да предприема всички необходими мерки, за да предотврати извършването на углавни престъпления, включително, конфискуване на средства, които биха могли да се използват за извършване на престъпление. Тъй като, самото притежанието на имущество, в определени случаи, когато са нарушени релевантните приватизационни разпоредби, представлява престъпление от общ характер, властите са били длъжни да се намесят. Целяло се е предотвратяване на престъпление, което вероятно фирмата-жалбоподател би могла да извърши. Същевременно, единственият начин да се установи дали общинските служители вече са извършили нарушение е бил да се прекрати изпълнението на приватизационния договор. Правото на прокурорите да изискат анулиране на договор в случай, че той нарушава общите правила, са съществували и в други правни системи. Напримр, по френското законодателство, прокурорите също биха могли да заведат производство, за да защитят общия интерес. Така че, българската практика в сферата на приватизацията е напълно съвместима с обобщопризнатите принципи за недействителност. Тъй като определянето на общия интерес е запазено за националните власти-законодателството и съдилищата– спорните разпоредби не попадат под ударите на Конвенцията. Предписаните процедури, такива като възможността да се обжалва пред по –висши нива на Прокуратурата и

пред съд в случай на наказателно производство, достигнало съдебна фаза, осигуряват достатъчни гаранции срещу произволни действия. Липсата на суспензивен ефект на тези обжалвания не ги лишава от тяхната ефикасност. Освен това всички по-горестоящи прокурори напълно потвърждават оспорваните постановления като законни. Молбата на фирмата-жалбоподател за отменянето им след края на гражданското производство срещу нея е била погрешна, тъй като те вече са били невалидни.

91. Фирмата-жалбоподател твърди, че тя не е оспорвала правомощията на прокурора да предприема мерки за предотвратяване на престъпления като такива. Обаче, това правомощие трябва да е основано на достатъчни основания, да подлежи на преглед, да не нарушава неправомерно личните интереси и да е придружено с гаранции против произволност. Над седем години компетентните поркурори не са указали какво е престъплението, което са целяли да предотвратят, кой е щял да го извърши и защо е било необходимо да се конфискува хотела, за да го предотврати. Пред съд не са предявени наказателни обвинения. Нито е повдигнато наказателно производство срещу фирмата-жалбоподател. Все пак, тази опция не е била достъпна по българското право, тъй като юридическите лица не могат да носят наказателна отговорност. И накрая, нищо не показва, че прокурорските постановления са станали хипотетични след края на гражданското производство срещу фирмата-жалбоподател, следователно, тя правилно е поискала тяхната отмяна.

92. Правителството-трета страна представя становището, че ответното Правителство не е осигурило информация или материали, като решения на вътрешните съдилища, които да указват с известна степен сигурност, обхвата на прокурорските правомощия според разпоредбите, на които е основан процесния случай. Тези разпоредби формулират общи правила за предотвратяване на извършването на престъпления от общ характер. Обаче, не е ясно какво престъпление, ако има такова, би могла да извърши фирмата-жалбоподател като получи собственост върху хотела. От друга страна, не изглежда срещу служителите на Софийска община или служителите на фирмата – жалбоподател да е повдигнато релевантно наказателно производство.

В. Преценка на Съда

1. Обхват на оплакването

93. В началото Съдът отбелязва, че оплакването на фирмата – жалбоподател не засяга образуването на гражданско производство срещу нея от Софийска градска прокуратура, а просто постановленията на прокуратурата, разпореждащи прекратяването на

изпълнението на приватизационния договор и евикция на фирмата от хотела, който тя е закупила по силата на договора. Поради това, не е необходимо да се разглеждат, както е предложено от ответното Правителство, прокурорските правомощия да искат анулиране, от съдилищата на приватизационни договори, сключени, както се твърди, в ущърб на държавните интереси. Съответно, Съдът ограничава разглеждането си до спорните постановления на Софийска градска прокуратура.

2. Приложимост на Член 1 от Протокол No. 1

94. Не се оспорва от страните, явили се пред Съда, че постановленията, срещу които е подадено оплакване, представляват намеса в мирното ползване от фирмата- жалбоподател на притежанията си. Все пак, страните не постигат съгласие за точния характер на тази намеса.

95. Съдът отбелязва, че евикцията на фирмата от хотела е равна на временно ограничение на неговото ползване и не води след себе си смяна на собствеността. Следователно, той не счита, че делото касае лишаване от собственост (виж, *mutatis mutandis*, *Air Canada v. the United Kingdom*, решение от 5 май 1995, серия A no. 316-A, pp. 15-16, § 33).

96. В допълнение, той се разграничава от обосновката на спорните постановления и обкръжаващите ги обстоятелства, че евикцията е имала за цел да предотврати отнемането на държавни активи при, както се твърди, крайно неизгодни условия (виж горните параграфи 6-8 и 15). Като такава, тя е равна на контрол върху ползването на имуществото. Следователна, в настоящото дело трябва да се прилага втори парграф от Член 1 от Протокол No. 1 (*ibid.*, p. 16, § 34).

3. Съответствие с Член 1 от Протокол No. 1

97. Първото и най-важно изискване на Член 1 от Протокол No. 1, независимо от приложимото за него правило, е че всяка намеса на обществена власт в мирното ползване на притежанията трябва да е законна: второто изречение на първия параграф разрешава лишаване от собственост само “в условията, предвидени от закона” и вторият параграф допуска, че Държавата има право да контролира ползването на притежанието като прилага “законите”. Освен това, господството на закона, един от основните принципи на демократичното общество, е присъщо за всички членове на Конвенцията (виж *Iatridis v. Greece* [GC], no. 31107/96, § 58, ЕСПЧ 1999-II; *Carbonara and Ventura v. Italy*, no. 24638/94, § 63, ЕСПЧ 2000-VI; и горесцитираното *Capital Bank AD*, § 133).

98. Изискването за законност по смисъла на Конвенцията, означава не само съответствие с релевантните разпоредби на вътрешното право, но също и съгласуваност с господството на закона. Следователно, това предполага, че правилата на вътрешното право трябва да са точни и предвидими в достатъчна степен (виж *Hentrich v. France*, решение от 22 септември 1994, серия А no. 296-А, pp. 19-20, § 42; и *Beyeler v. Italy* [GC], no. 33202/96, § 109, ЕСПЧ 2000-I). То също предполага, че правото трябва да осигурява мярка за правна защита срещу произволно вмешателство от обществените власти в правата, защитени от Конвенцията (виж горесцитирания *Capital Bank AD*, § 134, с препратки). Би било в противовес с върховенството на закона, правната свобода, дадена на властите в сферите, оказващи влияние на основни права да се изразява като неограничена власт. Следователно, правото трябва да указва обхвата на такава свобода и начина на упражняването и с достатъчна яснота, така че да дава на засегнатите лица адекватна защита срещу произволна намеса (виж *mutatis mutandis*, *Hasan and Chaush v. Bulgaria* [GC], no. 30985/96, § 84, ЕСПЧ 2000-XI, с препратки). Накрая, схващанията за законността и върховенството на закона в едно демократично общество изискват мерките, засягащи основни човешки права, да са съпроводени с подходящи процедурни гаранции. При констатиране дали това условие е изпълнено, трябва да се направи пълен преглед на прилаганите процедури (виж *AGOSI v. the United Kingdom*, решение от 24 октомври 1986, серия А no. 108, р. 19, § 55; горесцитирания *Hentrich*, р. 21, § 49; и *Jokela v. Finland*, no. 28856/95, § 45, ЕСПЧ 2002-IV).

99. Разпоредбите, на които се е позовала Софийска градска прокуратура, за да разпреди прекратяване на изпълнението на приватизационния договор и евикцията на фирмата-жалбоподател от хотела, бившия Член 185 § 1 от НПК и Член 119(1)(6) от Закона за съдебната власт от 1994, изглежда, че се концентрират на ситуации, когато е необходимо да се конфискуват физически вещи, които биха могли да послужат за извършване на престъпление от общ характер или е налице намерение да се използват за противозаконни действия (виж параграфи 37 и 38 по-горе). Според фирмата-жалбоподател, както и според Софийска община, постановленията на прокуратурата по разглежданото дело не попадат в обхвата на тези разпоредби и следователно са незаконосъобразни по смисъла на българското право (виж горните параграфи 10, 11, 17, 19 и 91). Според Правителството, самото притежание на вещь може да представлява престъпление, което означава, че постановленията са законосъобразни (виж параграф 90 по-горе). Съдът ще узурпира функциите на националните съдилища, ако опита да даде авторитетно изявление по този въпрос от вътрешното право. Обаче, по Конвенцията се изисква да се определи дали това право излага с достатъчна яснота съществените елементи на

правомощията на властите (виж *Malone v. the United Kingdom*, решение от 2 август 1984, серия А no. 82, р. 36, § 79). В тази връзка той отбелязва, че гореспоменатите законови разпоредби са използвали особено неясна формулировка (виж горните параграфи 37 и 38), което прави почти невъзможното да се предвиди при какви условия компетентните прокурори ще решат да действат и какви мерки ще предприемат, без независим контрол, в случай, че смятат, че е възможно извършването на престъпление. Вярно е, че много закони неизбежно са формулирани с термини, които до по-голяма или по-малка степен, са неясни и чиято интерпретация и прилагане са въпрос на практика. Обаче, не е докладвана съдебна практика, интерпретираща и изясняваща точния смисъл на спорните разпоредби, вероятно по повод на невъзможността за съдебен преглед на прокурорски постановления като разглежданите (виж горните параграфи 41 и 43). В резултат, тези правила, които изглежда са с общо приложение, служат за обща рамка, даваща на прокуратурата пълна свобода на действие по начин, какъвто сметат за подходящ, който в някои случаи може да доведе до сериозни и важни последици за правата на частни и юридически лица (виж параграф 39 по-горе). Тази свобода и съпътстващата липса на адекватни процедурни гаранции, такива като основни процедурни правила и, както вече бе констатирано от Съда, (виж параграфи 77, 78 и 81-83 по-горе), преглед от независим орган, и в резултат от това на неяснота и несигурност, обкръжаващи правомощията на Прокуратурата в тази област, водят Съда до заключението, че липсва минимална степен на правна защита, на която имат право физически и юридически лица според господството на закона в едно демократично общество. Следователно намесата в собствеността на фирмата-жалбоподател не е законна по смисъла на Член 1 от Протокол No. 1.

100. Това заключение прави ненужно установяването дали са спазени другите изисквания на тази разпоредба (виж горесцитирания *Iatridis*, § 62).

101. Следователно, налице е нарушение на Член 1 от Проткол No. 1 към Конвенцията.

V. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

102. Член 41 от Конвенцията предвижда:

“Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение. Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

103. Фирмата-жалбоподател претендира за USD 2,729,660 като обезщетение за имуществени вреди. Тази сума е разбита, както следва:

(i) USD 140,618 за материални вреди, нанесени в хотела по време на двегодишния срок, в който е бил без наблюдение. Според експертния доклад, изготвен от фирма за оценка на щетите 75% от сградата са били негодни за употреба и 82% до 90% от инсталациите в нея са били неработещи;

(ii) USD 2,587,827 за загуба на печалба. Тази сума е калкулирана въз основа на експертен доклад, изготвен от счетоводна фирма;

(iii) USD 1,214 за липсващо оборудване съгласно констатираното в първия експертен доклад.

104. Фирмата-жалбоподател твърди, че претендираните вреди са пряк резултат от нейната евикция от хотела и факта, че сградата е оставена без надзор. Тя е представила два експертни доклада, първият, описващ и оценяващ щетите на хотела към края на 1999, а другият, оценяващ загубата на печалба, произтичаща от невъзможността да се работи с хотела в периода 1997-99.

105. Ответното Правителство твърди, че претенциите на фирмата-жалбоподател не е в съответствие със съдебната практика на Съда по конфискация на активи по време на изчакване на съдебно производство. Според съдебната практика, не се дължи компенсация за периоди, през които е иззето част от имущество, дори и от прокурор. Следователно, за държавата не произтичат задължения да удовлетвори твърдените загуби на печалба в резултат от евикция по време на изчакване на гражданското дело срещу фирмата-жалбоподател. Единственият период, за който фирмата-жалбоподател може да основателно да претендира компенсация е бил този, последвал прекратяване на делото с окончателно решение. Обаче, видно е, че по това време не е настъпило вмешателство в собствеността, тъй като прокурорските постановления са станали невалидни след благоприятния изход от гражданското производство. Освен това, претенцията на фирмата-жалбоподател е очевидно прекомерна и е основана на ненадеждни експертни доклади. Първият експертен

доклад, представен от фирмата-жалбоподател относно материалните щети на хотела, не е бил подписан, а просто подпечатан. Другият експертен доклад относно загубата на печалба не излага основна методология, както е обичайно за такива съдебни доклади и, освен това, не е подкрепен с доказателства. Той също не е подписан. Тъй като така няма индивидуална отговорност за верността на заключенията в експертните доклади, те не могат да се считат за надеждни.

106. При обстоятелствата по делото, Съдът счита, че не може да се произнесе по въпроса за приложението на Член 41 от Конвенцията що се касае за имуществени вреди и се въздържа от решение, тъй като се отчита възможността от постигане на споразумение между ответната Държава и фирмата-жалбоподател (Правило 75 § 1 от Правилника на Съда).

В. Разходи и разноски

107. Фирмата-жалбоподател иска възстановяване на USD 5,505, които е похарчила за разходи и разноски. Тази сума е разбита, както следва:

(i) USD 165 за адвокатски хонорар за пет часа и половина правна работа пред Софийска градска и Апелативна прокуратура и USD 1,985 за седемдесет и седем часа правна работа за прозирването в Страсбург при ставка от USD 5, 10, 30 на час, в зависимост от вида работа;

(ii) USD 2,000 като такса за изготвяне на експертните доклади относно размера на понесените от фирмата-жалбоподател вреди;

(iii) USD 1,060 за преводачески услуги (твърдени USD 180 и 240 лева (BGN) за превод на гореспоменатите експертни доклади и BGN 1,080 за превод на други документи);

(iv) USD 115 за пощенски разходи;

(v) USD 80 за разходи за копирни услуги, телефон и факс.

108. Ответната държава не коментира.

109. Според съдебната практика на Съда, жалбоподателите имат право на възстановяване на разходите и разноски само дотолкова, доколкото е показано, че са направени фактически и по необходимост и са в разумен размер. В настоящия случай, отчитайки наличната информация и горните критерии и като се конвертира в Евро (EUR) претенцията на фирмата-жалбоподател Съдът намира за разумно да присъди сумата от EUR 2,400, плюс всеки данък, платим върху тях, за адвокатски хонорар, превод на документи, различни от експертните доклади, пощенски разходи и разноски за копирни услуги, факс и телефон (виж точки (i), (iii), (iv) и (v) на горния параграф 107).

110. Относно претендираната сума за експертните доклади и техния превод на английски език (виж точки (ii) и (iii) в параграф 107 по-горе), Съдът счита, че тази част от претенцията на жалбоподателя за разходи и разноси е тясно свързана с претенцията за имуществени вреди и съответно също не е готова за решаване. Следователно, Съдът също се въздържа да се поризнесе по въпроса за приложение на Член 41 от Конвенцията, доколкото се касае за направените разходи за експертните доклади и техните преводи (виж *Kehaya and Others v. Bulgaria*, nos. 47797/99 и 68698/01, § 97, 12 януари 2006).

С. Лихва за просрочване

111. Съдът намира за уместно, лихвата за просрочване да е базирана на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към които следва да се добавят три процентни пункта.

КАТО ВЗЕ ПРЕДВИД ГОРЕПОСОЧЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ

1. Единодушно *обявява* жалбата за допустима;
2. Единодушно *установява* нарушение на Член 6 § 1 от Конвенцията;
3. с шест на един гласа *постановява*, че не е необходимо да се произнесе по твърдението за нарушение на Член 13 от Конвенцията;
4. Единодушно *установява* нарушение на Член 1 от Протокол No. 1 към Конвенцията;
5. Единодушно *отсъжда*
 - (а) Ответната държава да заплати на фирмата-жалбоподател в тримесечен срок от датата на влизане на решението в сила, съгласно член 44, § 2 от Конвенцията, следните суми: EUR 2,400 (две хиляди и четиристотин евро) за разходи и разноси, които да се обърнат в български лева по курса в дена на разплащането, плюс всеки един данък, евентуално дължим върху тази сума;
 - (б) от датата на изтичане на гореспоменатите три месеца до разплащането, ще се дължи проста лихва върху сумата при ниво, равно на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка по време на просрочения период плюс три процентни пункта;

6. Единодушно *установява*, не може да се произнесе по въпроса с приложението на Член 41 от Конвенцията, доколкото се касае за имуществени вреди и разходи за експертните доклади и техния превод;
съответно,
(а) *въздържа да се произнесе* по този въпрос;
(б) *приканва* ответното Правителство и фирмата-жалбоподател да предадат в шестмесечен срок от датата на влизане на решението в сила, съгласно Член 44 § 2 от Конвенцията, писменото си становище по въпроса и, в частност, да информират Съда за споразумение, ако страните постигнат такова;
(с) *въздържа се* от по-нататъшно производство и *делегира* на Председателя на камарата правото да насрочи такова при необходимост;
7. Единодушно *отхвърля* останалата част от претенцията на фирмата-жалбоподател за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и известно писмено на 15 юни 2006 в съответствие с Правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия УЕСТЕРДИК
Секретар

ПЕЕР ЛОРЕНЦЕН
Председател

Съгласно Член 45 § 2 от Конвенцията и Правило 74 § 2 от Правилника на Съда, към решението е прикрепено особеното мнение на г-н Маруст.

П.Л.
К.У.

ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯ МАРУСТ

1. По това дело, болшинството констатира нарушение на Член 6 § 1 от Конвенцията и реши, че не е нужно да се произнесе по твърдението за нарушение на Член 13 от същата. То констатира, че е налице нарушение на Член 1 от Протокол No 1. Не съм съгласен с болшинството относно Член 13, защото, според мен, основният проблем на делото не е безпристрастността на производството, а липсата на ефикасни средства за защита срещу оспорваните постановления на Прокуратурата и факта, че не е имало възможност да се получи обезщетение за нанесените от нейните действия вреди.

2. Първото нещо, което трябва да се подчертае е доста неясното естество на действията на Прокуратурата. Първоначално, тя се е позовала на Член 185 § 1 от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974, което създава впечатлението, че е възбудено наказателно производство. По-късно става ясно, че наистина е открито наказателно производство, обаче, не срещу фирмата-жалбоподател, а срещу служител на Софийска община. Срещу Софийска община също са повдигнати сериозни твърдения за накърняване на важни обществени интереси и на обществения ред. Първите съществени процедурни стъпки са предприети на 6 октомври 1997, когато полицията запечатва хотела. На този етап предприетите стъпки са били следствени действия на прокуратурата (основно срещу общината) и са били от такова характер, какъвто обикновено всички прокурори имат право да предприемат. Следва ясно да се отбележи, че в този момент те са били равни само разследване, а не на процес или окончателно съдебно определяне не чий граждански права. Това по-скоро е било наказателно разследване, което е имало преки последици върху правата на собственост на фирмата-жалбоподател. Такива стъпки, по принцип, могат да се разглеждат като законен контрол на ползването на имуществото. Прякото определяне на гражданските права на фирмата-жалбоподател започва, когато Прокуратурата, упражнявайки законовите си правомощия, повдига гражданско производство срещу Софийска община и фирмата-жалбоподател, като иска анулиране на приватизационния договор. Започва цялостно съдебно производство, чието съответствие с изискванията на Член 6 § 1 никога не е оспорвано от фирмата-жалбоподател. Окончателното решение в това производство е благоприятно за фирмата.

3. От фактите по делото става известно, че фирмата-жалбоподател никога не е оспорвала действията на Прокуратурата пред вътрешните съдилища. Така изложените в решението факти не указват, че те някога са спорили и за достъпа до съд. Законността на действията на Прокуратурата е оспорена на 9 декември 1997 от Софийска община, която твърди, че те не са имали достатъчно законово основание и са били *ultra vires*. Фирмата-жалбоподател обжалва няколко пъти, но само пред по-висшите покуратури, като се оплаква, *inter alia*, от накръняване на правата и по Член 1 от Протокол No. 1 по повод забраната да използва имуществото си (хотела) почти две години, което накрънявало правото и на мирно ползване на притежанията си.

4. Във всеки случай, изясняват се няколко неща: (i) като пряка последица от действията на Прокуратурата (не е установено дали те са или не са законосъобразни, но може да се предположи, че са били законосъобразни) фирмата-жалбоподател е понесла материални вреди; (ii) Съгласно съществуващото законодателство и съдебни практики в материалното време, юридическите лица не са се считали за жертви на в наказателно производство, възбудено срещу тях и не са имали право на компенсация за имуществени вреди, причинени от такова производство; (iii) Вътрешното съдилище (Софийски градски съд) се произнася на 11 февруари 1998, че няма юрисдикция да разгледа законността на прокурорските постановления и действия в гражданско производство. Следователно, основният проблем за фирмата-жалбоподател е бил липсата на ефикасно средство за защита на правата и по Конвенцията. Следователно, налице е нарушение на Член 13 от Конвенцията.